

Hommage za Tomu

Kao višegodišnja suradnica kolege Tome Vinščaka u terenskim etnografskim (i interdisciplinarnim) istraživanjima na području sjeverozapadne Hrvatske, kao sudionica u znanstvenim skupovima i simpozijima koji su bili vezani uz njegovo djelovanje, ali prije svega kao kolegica i prijateljica, imala sam priliku osvijestiti značenje interdisciplinarnoga pristupa istraživanjima koje je on promišljao, organizirao i provodio, i doprinijeti im (i) s pozicije umjetničkoga područja. Tomo Vinščak prepoznavao je umjetnički pristup i primjenjivao metode umjetničkih i umjetničko-znanstvenih istraživanja znatno prije no što je to imenovano i proklamirano u recentnim projektima i programima koje danas proizvode i provode sveučilišta. Na poziv kolege Vinščaka 2004. godine sudjelovala sam na međunarodnom znanstvenom skupu Šamanizam – teorijska konstrukcija ili živuća tradicija, Motovun (24. – 27. 6. 2004.) svojom *land art* izvedbom “Šarene krpe” iz ciklusa “Crveno, crveno, crveno, crveno” na livadi kod Sv. Jelene, između Motovuna i Oprtlja, u koju su se uključili i sudionici skupa, tvoreći nezaboravnu interakciju. Na Velikom Rujnu, jednom od Tominih važnih velebitskih lokaliteta 2008. godine, na koji me je Tomo uputio (u okviru međunarodnoga projekta Sveučilišta u Zadru – Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja “Otok kao utopija” 30. 5. – 8. 6. 2008.) izvela sam *land art* “Zlatna spirala 1” i proživjela snagu toga (svetoga) mjesta. I naposljetku, 1. travnja 2022. godine, za vrijeme održavanja znanstvenog skupa posvećenoga Tomi Vinščaku, *znanstveniku, istraživaču i prijatelju s krova svijeta* na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, izvela sam ispod kapele sv. Jakoba na Medvednici *land art* “Hommage za Tomu i Šumu”, deset godina nakon njegova odlaska, kao znak živoga tkiva sjećanja, na potezu Perun – Veles nad Zagrebom. Dragocjenost spontanosti, širina prihvaćanja, dubina intuitivnosti, šutnja promišljanja, snaga stvaralaštva i zajedništvo u različitosti (ili obratno) zalag su Tomina djelovanja. Neka nam ne ostanu samo sjećanja i slike.

“Šarene krpe”

“Ponovo je došlo vrijeme Suncostaja. Između Motovuna i Oprtlja je brdo, na brdu visinske (vilinske) livade. Na jednoj je crkvice Svete Jelene s gotičkim freskama u svetištu /.../ Luka i Jana su mi pomogle raspoređiti krpe u trake i zauzlati uzlove. Ostali sudionici skupa (u prvom planu Tomo i Zmago) sjedili su u prizoru, nalik onom iz *Dejeuner sur l'herbe* /.../” (iz pratećeg teksta Zvezdane Jembrih uz land art “Šarene krpe”)

“Zlatna spirala 1”

Veliko Rujno je livada na Velebitu. Toponim “Rujno” dolazi od riječi “crveno”. Tu su nekada bili pašnjaci i pastirski stanovi. Usred Rujna je Gospina crkva. Malo podalje su kameni monoliti – Babe. Osamdesetogodišnja Marija iz Ramića nad Paklenicom (ona i njezin čovjek Jole jedini još žive u selu), priča kako je nosila zamotano *dite na rukama preko brda, pet sati hoda na noge, da ga Gospa ozdravi.* /.../ Do Velikog Rujna namjeravaju uskoro, još ove godine, probiti cestu. (Cesta je sljedeće godine probijena. Time je negirana tisućljetna pastirska staza. Sada na Veliko Rujno mogu terenci.)

“Hommage za Tomu i Šumu”

Tomo je otišao deset godina prije. U Šumu? U planinu? Među (sveta) stabla?
Prema Risnjaku, u planinarski dom pa je Velesovim putom krenuo uzbrdo prema Perunovom svetom Jakobu. Deset godina poslije – staza života u šipražju. Nigdje nikoga. /.../ Medvednicom je kroz tišinu brujala teška mehanizacija Hrvatskih šuma. Nigdje nikoga?

